

NOVÉ KNIHY

Kolektiv autorů: **Gute Hygiene Praxis. ECV.** Aulendorf: Editio Cantor Verlag 2009, 2. rozšířené vyd. 248 s., 92 obr., 86 tab., cena 64 Euro.

Správné hygienické postupy a jejich dokonalá kontrola hrají ve farmaceutické výrobě významnou úlohu při zajištění požadované jakosti všech přípravků. Jejich zásady je nutné zajistit jak při vývoji, tak při výrobě, plnění a balení léků. Při soustavných hygienických inspekcích je jejich významným úkolem zjistit všechny možné druhy hygienických nedostatků a ty okamžitě odstraňovat. Recenzovaná publikace věnovaná otázkám správné hygieny ve farmaceutické výrobě má v novém vydání 12 příspěvků, na nichž spolupracovalo 18 odborníků z příslušných speciálních oblastí (z nich pouze dva byli z vysokých škol). Podle obsahu je text dělen na tři tematické okruhy, v nichž jsou výsledky podávány ve formě grafů, tabulek a v poslední třetí části jsou připojeny i odkazy na literaturu.

V úvodní části jsou podrobně vysvětleny úkoly hygieny při správné výrobní praxi z hledisek německých norem, požadavky na vybavení pracovišť, školení zaměstnanců a na nutnost soustavných kontrol. Za příklad praktické aplikace byl zvolen

příspěvek zaměřený na ošetřování farmaceutických uzávěrů a upozorněno na další vývojové trendy na tomto úseku.

Nejobsáhlejším tématem je druhá část zaměřená na čištění a využití vhodných dezinfekčních přípravků. V úvodu zde jsou probrány základy správného používání čistících a dezinfekčních prostředků; na to navazují vhodná kontrolní kritéria na čistotu prostoru (stěn) pracoviště a také na pracující zaměstnance a toto téma uzavírají požadavky na realizaci vhodných typů sterilních oděvů (tří druhů).

Třetí tematický okruh si všímá možností/sledování hodnocení hygienických zásahů ve farmaceutické kontrole. Přitom se zde hodnotí mikrobiologická čistota vzduchu ve výrobě (56 cit.), v další studii mikrobiologické čistoty různých druhů vod ve farmaceutických provozech (55 cit.), dále se sleduje mikrobiologická čistota ploch pracovišť a jejich pracovníků (44 cit.), závěrem je studie mikrobiologické čistoty v prostorech, kde se vyrábí kusové lékové formy (18 cit.). V poslední studii je validace vybraných dezinfekčních přípravků (8 cit.).

Na závěr je seznam autorů s jejich pracovními adresami.

Recenzovaná publikace přináší nejnovější poznatky z oblasti hygieny ve farmaceutických provozech a zkušenosti s novými dezinfekčními prostředky, jakož i s novějšími zařízeními na čištění, dezinfekci a mikrobiologickou kontrolu.

J. Malý

Wichtel, M., et al.: **Teedrogen und Phytopharmaka.** Stuttgart: Wissendhaftliche Verlagsgesellschaft mbH 2009; 5. vyd., 786 s., 583 bar. obr. a 307 čb. obr. a 450 vzorců, cena 118,0 Euro.

Recenzovaná učebnice poprvé vyšla v roce 1984 v německé verzi, jiná vydání pak byla v angličtině a právem se počítá za klasické dílo farmakognosie.

Autorský kolektiv se skládá z dalších 9 spoluautorů (většinou farmaceutů a jedna je vědeckou pracovnící; jejich spolupráce je zaznamenána u monografií drog. Učebnice je rozčleněna do tří základních částí: 1. všeobecná část (rozsah 40 stran). Druhá část zahrnuje monografii drog, má rozsah 680 stran a je zde 234 drog, z nichž je v tomto vydání 22 nových, a poprvé zde je i 12 návrhů na nové druhy drog, které dosud nejsou v lékopisech; sled článků drog je podle abecedy latinských názvů. Třetí část knihy tvoří dodatky (42 stran).

Ve všeobecné části je úvodem seznam použitých zkratk – lékopisů a jejich komentářů, kompendií (základní informace, které se uvádějí u všech drog). Dále je zde stručná historie farmakognosie s odkazy na jejich zakladatele; vysvětlení a náplň pojmu rostlinná léčiva, jejich účinky a využití v terapii vybraných chorob. Dále je zdůrazněn význam v lidové medicíně a je zde přehled předpisů na různé čajové směsi. Správně jsou zde zařazeny možné a nutné úpravy drog (formy instantní, granulá-

ty, nálevové sáčky aj. postupy při výrobě čajů ve formě odvarů nebo nálevů v lékárnách i u nemocných doma).

Je zde zdůrazněn současný význam potravinových doplňků, příp. přípravků vhodných pro diabetiky. V tomto vydání je nově zařazena i průmyslová výroba všech druhů extraktů s nejnovějšími současnými typy zařízení.

Příkladem uspořádání monografie může být řepík lékařský, u něhož je vždy barevná fotografie drogy, obrázek vlastní kvetoucí rostliny, podrobný popis, synonyma, původ, obsahové látky (chemické struktury), hlavní terapeutické účinky, případně vedlejší účinky, dávkování, využití v lidové medicíně, vhodná fytofarmaka, možnosti falšování a odkazy na další doporučenou literaturu. K usnadnění identifikace se zde využívá mikroskopických obrázků nebo tenkovrstevné chromatografie.

Poslední částí knihy jsou seznamy drog podle indikačního použití, seznam knižní literatury, abecední soupis názvů drog s názvem latinským a německým, podrobný věcný rejstřík, soupis autorů obrázků a závěrem stručné údaje o všech autorech a jejich odborné činnosti na této publikaci.

Recenzovaná publikace patří mezi standardní díla v oblasti přírodních léčiv a za její vydání obdržel prof. Max Wichtel na vídeňské univerzitě v říjnu 2008 zlatou medaili prof. Egona Stahla jako nejvyšší vyznamenání od Společnosti pro výzkum v oblasti léčivých rostlin.

J. Malý